

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— " "
četrt leta 2:50 " "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " "
" " " trikrat . . . 10 " "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Maierjevci.

Resnico samo piši vestni zgodovinar!
A. Aškerc.

II.

Toliko pozornosti ni zbudil in toliko priznanja ni provzročil že dolgo noben članek kakor naš zadnji pod gorenjim naslovom. Vse učiteljstvo, ki Maierja pozna, se je globoko oddahnilo, ko smo povedali o tem nesposobnem, domišljavem in brezsrčnem človeku golo resnico. Gradiva pa je o Maierju toliko, da ga še danes ne bomo vsega obdelali, nego si moramo glavne stvari prihraniti za prihodnjič. Poudarjamo, da nikakor in pod nobenim pogojem ne moremo dopustiti, da bi kdorkoli brez kazni uganjal neslane burke po šolskem polju in skakal za vrat učiteljstvu, ki stoji visoko nad njim. Nekaj smo čuli o nekaki grožnji! Ampak recimo enkrat zavselej, da se nobene grožnje ne bojimo, temveč bomo vsak poizkus kakršnegakoli maščevanja — pa naj pride od te ali one strani — plačali tako, da bo treba maščevalcem urnejše bežati, nego je moral svoje dni bežati sam Maier iz Leskovca!

Bojujemo se za resnico in pravico, in od tega boja nas ne odvrne nobena sila!

Maier je torej postal nadzornik za mesto Ljubljano! Njegov prednik je bil Levec! Levec pa — Maier! Ta kontrast! Učiteljstvo ljubljansko je bilo konsternirano; početkom si sploh ni moglo misliti, da je to mogoče! Poznali so ga vsi po njegovih zmožnostih, poznali pa tudi po njegovem početju v krškem in litijskem okraju. Hudobnega človeka se je bati! Ljubljansko

učiteljstvo se je Maierja balo, namesto da bi ga čislalo, spoštovalo, ljubilo, kakor je nadzornika treba.

To je Maier dobro čutil in vedel. Zdelo se mu je, da bo imel težko stališče z ljubljanskim učiteljstvom! Kako tudi ne? Toliko kolikor Maier je znal pač v s a k, pa tudi nekaj več. Študije Maierjeve učiteljstvu niso imponirale, ker je vedelo, kako jih je izvršil. Njegova naobrazba po maturi je bila minimalna. Izkazal se ni na nikakem polju delavnega, saj do časa, da je postal nadzornik, a tudi še potem, ni imel pokazati od vsega svojega delovanja nič drugega kakor prav veliko ničlo!

In tak človek postane nadzornik ljubljanskega učiteljstva. Že v svojem prvem članku smo trdili, da je Maier plitev človek; rekli smo, da to spozna vsakdo, kdor ga le malo natančneje potiplje za žilico. Da trdimo prav, je pokazal Maier s tem, da se ni upal nikdar med učiteljstvo. V svoji stiski in v zavesti nezmožnosti se je izogibal vsake prilike, ob kateri bi moglo učiteljstvo zapaziti njegovo plitvost. Maier kot nadzornik je pretrgal vsak stik z ljubljanskim učiteljstvom! Niti uradno se ni upal občeovati s posamezniki; če je imel komu kaj povedati, mu je povedal potom šolskega voditelja! Mi si ne moremo predstavljati učitelja, ki bi ne občeval s svojimi učenci; v Ljubljani pa je mogoč učitelj učiteljev, ki ne občuje z njimi!

Človek, ki je dospel — ne iz lastne moči — ampak po milosti drugih do kake višje stopnje, se poslužuje vseh sredstev, da se vzdrži na tem mestu. Podle

duše se poslužujejo podlih sredstev! To je splošna trditev.

Maier je vedel, da bo težko vladal ljubljansko učiteljstvo, dokler bo tako edino, kakor je bilo edino še takrat, ko je postal on njega nadzornik. On ni deloval tako kakor njegov prednik Levec, ki je edinost učiteljstva podpiral, pospeševal in vzdrževal z vsemi sebi lastnimi močmi. Maier je delal kontrarno svojemu plemenitemu predniku; Maier je hotel razdreti to edinost. V prvi vrsti pa je hotel napraviti razdor med šolskimi voditelji in učiteljstvom! Slab nadučitelj, ki je z njim podrejeno učiteljstvo zadovoljno! To je njegov — toda bolj salamenski kakor salomonski — izrek! Ta razdor se mu je deloma posrečil! Učiteljstvo je kaj hitro postalo nezadovoljno z voditeljem Gabrškom in je še sedaj nezadovoljno z voditeljem Jegličem in z voditeljem Cepudrom — ker so to — po mnenju Maierjevem — dobri voditelji! — To je bilo prvo „veliko delo velikega pedagoga“ Maierja!

Maier se je pa lotil tudi reforme ljubljanskega šolstva in kakor pravcati doktor Skaza, ga je skazil tako, da je sedaj tako, kakršno je, kar hočemo v naslednjih vrsticah dokazati!

Maier je najprvo razširil eno mestno deško šolo v osemrazrednico, na ostalih petrazrednicah pa niso poučevali več po učnem načrtu za petrazrednice, ampak po učnem načrtu za osemrazrednice! — To je navidezen napredek, v istini pa je Maier porinil s to preosnovno naše šolstvo nazaj! V Ljubljani so razmere take: Kar je

pridnih in talentiranih učencev, ti pohajajo ljud. šolo do IV. razreda, potem pa gredo v srednje šole. To ve vsak ljubljanski učitelj. Kar je slabih, lenih in manj nadarjenih učencev, in teh je kakor povsod tako tudi v Ljubljani — žalibog veliko več kakor marljivih, ti pa v osmih letih ne pridejo sploh do osmega razreda. Pred osmimi leti je vstopilo v Ljubljani v prvi razred nad 300 učencev, letos je bilo v edinem osmem razredu na Kranjskem samo 21 učencev, in ne motimo se veliko, ako trdimo, da med temi ni nobenega onih, ki so vstopili pred osmimi leti v kak prvi razred ljubljanskih šol! To je torej matematično 0%. — Drugače je seveda na dekliških šolah pri Sv. Jakobu, pri nunah in v Lichtenturničnem zavodu; tam so tudi osmi razredi prenapolnjeni.

Velika večina ljubljanskih dečkov ne pride torej nikdar v osmi razred, ampak zapusti ljudsko šolo prej, in sicer največ jih izstopi iz petega razreda. Dokler so poučevali po učnem načrtu za petrazrednice, je bilo to dobro, ker je bila učna tvarina ljudske šole razdeljena tako, da si je učenec v petih razredih prisvojil vso znanstvo, kar ga nudi ljudska šola. Pod Maierjem je pa to drugače. Sedaj poučujejo po učnem načrtu za osemrazrednice, vsa učna tvarina je razdeljena na osem let, dečki izstopajo pa prej kot prej iz petega razreda, toda ne prisvoje si toliko znanja kakor prej — posebno v realijah ne!

Tu bi lahko našli gorostasne stvari; pa jih tudi bomo, če se Maier ne umakne s pozorišča!

LISTEK.

Novi Akordi.

Deset let že izhaja v založništvu knjižničarja Lavoslava Schwentnerja zbornik za vokalno in instrumentalno glasbo — Novi Akordi. Do lanskega leta je prinašal izključno skladbe starejših in mlajših slovenskih in slovanskih skladateljev, od tedaj pa ima tudi glasbeno-književno prilogo, ki jo z občudovanja vredno pridnostjo, vestnostjo in nepristranostjo glasbenega poročevalca in kritika urejuje skladatelj dr. Gojmir Krek.

Oglejmo si vsebino zadnjih dveh izšlih zvezkov! Različna izbira. Šantlova „Narodna“, preprost, korekten samospjev, kar se klavirskega parta tiče, skoraj šolarski. Pevci se ga ne bodo izogibali.

Dr. Krekova kontrapunktična invencija „Blagorjim“ je lepa in dovršena, samo pristopna le najboljšim zborom. Manj izurjeni naj se je ne lotijo.

Odlična v vsakem oziru je Devov moški zbor: Kvišku plava moje hrepenenje. Zaradi lepih glasbenih misli bi pri dobrem, natančnem prednašanju dosegel učinek. Mislim pa, da se bo tega zbora marsikateri pevovodja ustrašil, ker mu manjka zanj nizkih pa lepo donečih basov. Če skladbo pojemo pol tona višje,

spravimo prvi tenor parkrat na zgornji b, tedaj smo še na slabšem, ker dobrih tenoristov — ne kričarjev — tudi primanjkuje. Polaškova „Dasem jaz ptičica“ (narodna, besedilo je, če se ne motim, Zupančiča) nima ničesar narodnega na sebi, odlikuje pa jo bogata moderna harmonska oprema.

Pa k drugemu zvezku! Posvečen je Glasbeni Matici, ki se ji je uredništvo Novih Akordov hotelo na ta način zahvaliti za koncert dne 5. svečana t. l., čigar vzpored je nudil občinstvu skoro izključno skladbe iz novejših glasbene literature, priobčene v Akordih. V ta hvalevredni namen je pozvalo uredništvo k sodelovanju vse skladatelje, ki so bili na omenjenem koncertu zastopani. Povabilo so se vsi razen enega radevolje odzvali in poslali svoje skladbe za to posebno številko. Na čelu zvezka stoji dedikacija, potem pride krepak, nenačuden dr. Krekov zbor Bratje v „kolo se vstopimo“, pozivljajoč Matico k skupnemu delovanju za isti smoter. Dalje imamo Gerbičev mešan zbor „Pozimi“ na Resmanov tekst. Srčkan, melodiozen zbor po starem načinu je to. Srednji del (basovska melodija) nehote nekoliko spominja na Sachsov zbor „Slovo“. (Pesmi za moške glasove, A. Sachs 1906). V predzadnjem delu, ko pesnik zatrjuje, da „ne da več nevestke iz dola“ naš Gerbič parkrat prav mladostno in fantovsko zavriska. Pesem ne stavi proizvajalcem

nobeni posebnih težkoč, zato se brezdvoma priljubi društvom, ki razpolagajo z mešanim zborom.

Tudi Ferjančič, čigar otožna „Tone solnce, tone“ je že od Maticinih koncertov dobro v spominu, je poslal mešan zbor „V jutranji zarji“. Duh jutranjega razpoloženja ki veje iz Sardenkovega besedila, je izborno zadet tudi v Ferjančičevi skladbi. In še častiti naš stari Jenko ni hotel zaostati ter je poklonil Matici domovinske ljubezni prekipevajoč, navduševalen zbor „Bogu in rodu“. Skladba pa ne ogreje. Nasprotno pa podaja Juvanec v „Izgubljenem cvetu“ prikupljiv mešan zbor, ki je precej boljši od nekaterih drugih njegovih skladb.

Obžalujem le, da je vzel že tolikrat uglasbeno besedilo. Bogve kolikrat je bil ta „cvet obran“, najbrže skoro večkrat kot „zvezda mila je migljala in naš rod vodila je.“ Pa v sedanjih časih, ko se je začela od neke strani akcija proti uglasbitvi erotičnih tekstov in bi skoro treba jury za preosojo skladb po merilu sramežljivosti, je „Izgubljeni cvet“ zopet „obirati“ skoro predrznost. Pa šalo na stran! Naj se skladatelji zateko k Zupančiču, Puglju, Golarju. Gradiva mnogo, mnogo!

Prednost pred vsemi omenjenimi skladbami pa bi na vsak način dal Adamičevemu mešanemu zboru „Pusto je“, v katerem uverjetno izborna ilustrira Romanov (Pugljev) tekst. Že v začetku je izborna karakterizirana

puščoba, kromatično zajoče tenor in divje gre „mrzel veter čez dobrave“. Tem prsrčneje je mesto „Ali daleč za meglami“, in kot bi se naredil lep jasen dan, se ves zbor jasneje v kontrapunktičnih imitacijah „Lep dan, s solničnimi cvetovi pestro posejan“ . . . — „Ali daleč za meglami, tam si ti“. Krasen, lepo zamišljen konec v g duru. Te skladbe ne morem dovolj prehovati, pa jo priporočiti zopet le najboljšim zborom. Glasbeno Matico jo peti, bi bilo poslušati izreden užitek.

Pri kraju sem. Z velikim veseljem človek gleda ta vsestranski napredek v glasbeni produkciji. S tem večjo žalostjo pa uvideva, da smo Slovenci malomarni in ne podpiramo takega podjetja kot so Novi Akordi tako kot zasluži. Vsa društva bi morala biti naročena. Dobro vem, da se v marsikaki slovenski inteligentni rodovini dičijo police ob klavirju z raznimi Tanzalbumi in drugim, nasladnim pa dober okus kvarečim šundom, da pa se dosledno prezira naš slovenski izborni urejevalni glasbeni list, kakršnega nima zlepa en narod in ki smo nanj upravičeno lahko ponosni. Če bodo med našim glasbo ljubivim učiteljstvom te vrste tudi našli kaj odmeva, tedaj je njihov namen dosežen.

V Ljubljani 6. avgusta 1911.

Zorko Prelovec.